

Slovenski dom

Štev. 114

V Ljubljani, torek 21. maja 1940

Leto V

Mussolinijev odgovor na spomenico predsednika Združenih držav:

Italija bo še nadalje ostala nevojskujoča se država

Iz Rima poročajo o pripravah za nova pogajanja med Anglijo in Italijo

New York, 21. maja. m. Dopisnik »New York Times« poroča iz Rima, da je italijanski zunanji minister grof Ciano dal ameriškim časnikarjem izjavo o vsebini Mussolinijevega odgovora na Rooseveltovo poslanico. Grof Ciano je izjavil, da v odgovoru Mussolini potrjuje, da bo Italija še nadalje ohranila stališče nevojskujoče se države. Dopisnik »New York Times« pravi, da se je prepiral, da Italija vendarle stoji »na robu miru in vojne«, ter ugotavlja:

Za zdaj Nemčija ne zahteva od Italije nagle odločitve, ker smatra, da Italija igra zelo veliko vlogo že s tem, ker s svojim sedanjim stališčem zadržuje veliko število francoskih čet na alpski meji in ker je prisilila precejšen del angleške mornarice, da mora stražiti v Sredozemskem morju.

Dopisnik dalje poroča, da je slišal po končanem zadnjem govoru grofa Ciana iz množice jasne vzlike: »Tunis, Korsika!«

Včeraj je ministrijski predsednik Mussolini sprejemal maršala Badoglio ter imel z njim daljši razgovor o vojaškem položaju na zahodnem bojišču. Maršal Badoglio nasprotuje misli, da bi Italija vstopila v vojno.

Na koncu svojega poročila dopisnik »New York Times« poudarja istosmen prihod nemškega vojaškega zastopstva ter japonskega vojaškega odposlanstva v Rim. Nemške zastopnike vodi general von Epp.

Danes bodo v Rimu velike vojaške vaje, na katerih bodo preizkusili nov sistem obrambe pred napadi iz zraka.

Rim, 21. maja. m. Italijanski politični krogi še vedno z vsjo pozornostjo zasledujejo razvoj zunanje-političnih dogodkov v zvezi z izidom bojev med zavezniškimi in nemškimi armadami. Istočasno italijanski listi razlagajo tudi zadnji govor zunanjega ministra Ciana. Politični krogi poudarjajo, da je ta govor v Rimu vzbudil vtis, da so vrata še vedno odprta. Zadnji Cianov govor dejansko v ničemer ne spreminja položaja. V zvezi s popuščanjem napetosti v Sredozemskem morju, po-

učeni italijanski krogi naglašajo, da so že prvi stiki med Italijo in Veliko Britanijo za pogajanja, da bi se sklenil nov trgovinski sporazum ter izpolnile nekatere italijanske zahteve.

Te vesti potrjuje tudi diplomatski urednik »Timesa«, ki pravi, da sporazum med Italijo in Anglijo sicer še ni dosežen, čeprav potekajo razgovori za olajšanje razmer na Sredozemskem morju.

Zavezniki poročajo, da Nemci v zadnjih 24 urah niso napredovali

Težave s preskrbovanjem nemških prvih bojnih vrst

Pariz, 21. maja. m. V ministertvu za narodno obrambo so dobili časnikarji enoči naslednje sporočilo o stanju na bojišču: položaj na bojišču v severni Franciji se v zadnjih 24. urah ni poslabšal.

Poleg te ugotovitve so časnikarji dobili še naslednje informacije:

1. Položaj zavezniških čet na krilih nemškega prodora pri Naubegeju in Montmediju se je zdaj okreplil.

2. Napredovanje sovražnika pri St. Quentinu je zaustavljeno.

3. Opažajo se velike težave v preskrbi nemških čet v prvih bojnih vrstah.

4. Kljub vsem naporom, ki so jih storili Nemci včeraj, se jim ni posrečilo zasesti nobenega mostu na Aisni, kakor tudi ne Montmedija na Meusi.

5. Na Maginotovi črti ni zasedena nobena utrdba, pač pa so Nemci zasedli nekaj čisto sprednjih utrjenih stražnic, ki pa niso posebno važne.

London, 21. maja. g. Posebni Reuterjev dopisnik pri angleški vojski poroča: Neprestano izkrcavajo ladje nove čete, ki prihajajo iz Anglije ter jih prevažajo s tovornimi avtomobili na bojišče za veliko bitko. Nemške čete, pred katerimi gredo tanki in oklopni avtomobili, se trudijo na vse močje načine razširiti črto, ki so si jo že ustvarile na zavezniškem ozemlju.

Na severu se strateško umikanje zavezniških čet nadaljuje v Belgiji. Umikanje je poteklo pod najhujšimi pogoji. Britanske čete so zavrnile nemške protinapade. V središču fronte pri St. Quentinu se bje velika bitka, v kateri sodeluje več tisoč francoskih, britanskih in nemških tankov. Bitka poteka kakor val zdaj na to zdaj na drugo stran. Zato ni mogoče te bitke zemljepisno lokalizirati. Na reki Aisni so Nemci izvedli napade bolj v južno smer v pokrajini Reeth. V noči od nedelje na ponedeljek so s protinapadi ujeli vse nemške vojske, ki so pripadali temu oddelku. Pri Montmediju so Nemci po nenavadno krepki topniški pripravi prešli v nove napade. Te napade so Francozi odbili s velikimi izgubami za sovražnika. Na drugih delih fronte ni bilo nobenih dogodkov.

London, 21. maja. o. ABC poroča, da hudi nemški napadi trajajo vzdolž vse bojne črte v Belgiji in Franciji. Ponovni nemški napadi pri reki Scape severovzhodno od St. Quentina, so bili odbiti. Francoske čete so odbile tudi napad pri St. Quentinu na severu in na jugu, kjer so nemške motorizirane kolone za vsako ceno hotele prebiti francoske postojanke. Zaradi močnega ojačenja francoskih čet, se napad ni posrečil. Nemskim četam je uspelo le na nekaterih točkah predreti, kar pa jim ni koristilo, ker so se morale zaradi nevarnosti, da bi bile obkrožene, vrniti na svoje prejšnje postojanke.

Angleško letalstvo je včeraj spet bombardiralo zbiranje nemških čet, mostove, železniške proge v Belgiji, posebno pa na odseku ob Aisnei. V nedeljo so angleška letala po zahtudi angleškega letalskega ministristva z uspehom bombardirala petrolejska skladišča v severovzhodnem delu Nemčije.

General Weygand - novi vrhovni poveljnik zavezniških vojska v Franciji

Pariz, 21. maja. o. Za novega vrhovnega poveljnika francoske vojske in zavezniških armad na zahodnem bojišču je bil imenovan general Weygand, največji francoski vojaški strokovnjak pred leti. Weygand slovi tudi kot odločen katoličan, v čemer vidi vsa Francija poročstvo, da bo svojo dolžnost do domovine v skrajni meri izpolnil. Dosedanji vrhovni poveljnik Gamelin je bil odstavljen, ker se ni obnešel.

Novo imenovani vrhovni poveljnik francoske vojske in glavni poveljnik zavezniških vojsk na zahodnem bojišču general Weygand, naslednik Focha, prevzema dolžnost v času največjih bojev. Weygand je že prej zavzemal podoben položaj. Rodil se je 21. januarja 1867 v Bruslju. Končal je višjo vojaško akademijo v Saint-Cyru, kasneje pa se je še specializiral. Svetovna vojna ga je zatekla kot podpolkovnika konjenice. Takoj v začetku svetovne vojne ga je maršal Foch imenoval za svojega pomočnika, ker ni v njem cenil le strokovno vojaško usposobljenost, temveč tudi druge njegove lastnosti. Ob sta ves čas svetovne vojne sodelovala in bdela nad usodo Francije. Po vojni je Weygand sodeloval v delovanju vojaškega zavezniškega odbora v Versaillesu.

Angleški in francoski listi prinašajo članke o prenosu francoske vlade in o spremembah na vrhovnem poveljstvu posebno glede na mednarodno politiko. Časopise ugotavljajo, da je Weygand vojak, ki uživa velike sloves zaradi svoje odločnosti. Imel je že odesel zelo važno nalogo na vzhodu, zdaj je pa prevzel odgovornost za vrhovno vodstvo britanskih in francoskih čet. To imenovanje in izprememba francoske vlade, v katero je vstopil maršal Petain, je napravila v javnosti zelo ugoden vtis, podoban vtisu, ki so ga ustvarile nekatere izpremembe v britanski vladi. Splošno prevladuje prepričanje, da pomeni ta korak naprej k močnejši enotnosti in odločnejšemu vodstvu vojne.

Berlin, 21. maja. m. Berlinsko časopisje objavlja več razlag v postavitvi generala Weyganda za vrhovnega poveljnika zavezniških čet ter poudarja, da nemških vojaških krogov in nemške javnosti ta novica ni presenetila, ker je nemški generalni štab bil v naprej obveščen, da je general Weygand že dva dni pred svojim imenovanjem poveljeval francoski vojski na zahodnem bojišču.

Angleški letalski napadi nad Nemčijo

London, 21. maja. Reuter: Poročajo telepodrobnosti o operacijah angleškega letalstva proti skladiščem bencina v bližini Hanovra in železniškim zvezam pri Kölnu. Sobotno dopoldne je angleško letalstvo izvršilo napade na nemške čete v Franciji. V minuli noči je letalstvo spet bombardiralo koncentracijo nemških čet in nemška letališča ter prometne zveze na nemškem ozemlju. V bližini Landresa so angleška letala bombardirala nemški motorizirani oddelki. Dalje so napadla petrolejska skladišča v Miesburgu, nekaj milj od Hanovra, ter važne mostove v bližini teh skladišč. Napad se je začel takoj po polnoči in je trajal do dveh zjutraj. Ko so se vračali zadnji bombniki, so se dagažale eksplozije, ki so dokazovale, da so bila skladišča zadeta. Angleška letala so zbila od sobote na nedeljo čez 50 sovražnih letal. Od teh je bilo 34 popolnoma uničenih, 16 pa poškodovanih. Angleške izgube ne znašajo niti polovico tega števila.

Nemški poslanik v Budimpešti je sporočil madžarski vladi, da bo Nemčija dala za 100.000 mark podpore v raznem blagu za madžarske prebivalce.

Vesti 21. maja

Belgijska vlada je dopotovala v francosko pristaniško mesto Le Havre

Italijanski zunanji minister grof Ciano je imel v nedeljo in ponedeljek v Milanu in Cremoni dva govora, v katerih je v glavnem povedal, da je Italija pripravljena stopiti v vojno, kadar bodo zahtevale njena pravice in kadar bo zapovedal Mussolini. Zdi se pa, da bo Italija še čakala z odločitvijo, kako se bo odločil boj na zahodu. Glede izida tega si v Italiji — kakor tudi drugod — še niso na jasnem.

Novi francoski notranji minister Mandel je takoj upokojil prefekta (bana) v severni francoski pokrajini Aisne, kjer so Nemci doslej prodrli najdalje. Prefekt je dalj komunizmom vso možnost, da so po navodilih iz Nemčije organizirali volunsko akcijo, ki je imela pri zadnjih dogodkih pomembno vlogo.

Svedska vlada uradno zavrača vesti o tem, da bi bila Nemčija zahtevala za svoje čete prost prevoz čez švedsko ozemlje v Narvik, kjer so nemške posadke zaradi nasprotnih premov v veliki stiski. Tem četim ni mogoče poslati znanih ojačenj drugače, kakor po tej poti.

Romunska vlada je prepovedala objavljati v listih in izobešati zemljevide o sedanjem položaju na evropskih bojiščih. Zdi se, da se je to zgodilo na zahtevo nemškega poslanika.

Telefonska zveza med Londonom in evropsko celino je bila včeraj nenadoma pretrgana. Trdijo, da je bil iz neznanega vzroka pretrgan telefonski kabel čez Rokavski preliv.

Med Italijo in Anglijo potekajo pogajanja za olajšanje pomorskega nadzorstva, trdi londonski dnevnik »Times«.

Zveza bolgarskih rezervnih častnikov je na svojem običnem zboru sprejela sklep in poudarila, da hoče Bolgarija za vsako ceno ohraniti mir in nevtralnost, hkratu pa je pripravljena odbiti sleherni sovražni napad.

Včeraj je bila v Budimpešti skupna seja jugoslavjskega trgovske zbornice. V govorih so poudarjali vedno boljše gospodarske in politične zveze med obema državama.

Sedanjo vojno sta krivi zahodni veselili, ker sta lani zavrnili Hitlerjeve mirovne ponudbe, pravi uradno glasilo sovjetske vlade »Pravda«, prav tako trditve pa vsebuje tudi obsejni letak, ki so ga izdali komunisti na ljubljanski univerzi pred nekaj dnevi.

Litva, Letenka, Estonka, Finska in Sovjetska Rusija naj bi v kratkem sklenile politično in obrambno zvezo, da bi se lažje upirale morebitnemu napadu od zahoda. Do te zveze bo prišlo na pobudo Sovjetov, ki jim ni dosti na tem, da bi Nemčija hitro in odločno zmaga, kakaj v tem primeru bi bilo takoj jasno, kaj čaka Sovjete.

Francoska vlada je zaradi obrambnih potreb odpravila nedeljski počitek v letalski industriji ter v rudarstvu.

Po vsej Franciji se vzdiguje silovita jeza proti voditelju francoskih socialistov in ljudske fronte Blumu, ki ga dolže, da je spravil Francijo v sedanjo stisko s tem, da je zagovarjal nemško oboroževanje. Izpraznitev Porenja, da je s svojo zmešano politiko odbil Italijo od Francije, da je z vsemi silami preprečeval francosko oborožitev na morju in v zraku, da je zaradi svojega slepega strankarstva upokojil večino sposobnih generalov in celo še pred kratkim javno v svojem glasilu zagovarjal misel, naj Francija takoj odločno brezpogojno mir z Nemčijo. Nekateri francoski listi zahtevajo, da je treba Bluma takoj ustreliti.

Nemške izgube v sedanji vojni niso večje kakor so bile v svetovni vojni na francoskem bojišču, pravi berlinski dnevnik »Der Montag«. Po uradnih nemških podatkih je bilo v bitki na Marni ubitih 109.000 nemških vojakov, ujetih in pogreanih 137.000, 449.000 pa ranjenih. Torej so tedaj izgube znašale blizu 700.000 mož.

V Ameriki se je ustanovil odbor za obrambo in za pomoč zaveznikom. V odbor je vstopilo več sto najuglednejših ameriških osebnosti. V svojem razglasu zahtevajo, naj se Amerika moralno in gospodarsko postavi na stran zaveznikov.

Pariški nadškof kardinal Suhard je ob francoskem narodnem romanju v španske svetišča, obiskal tudi španskega notranjega ministra Suerija in imel z njim dolg razgovor.

Angleški inženirji so zelo izpopolnili plinske maske za civilno prebivalstvo. Te maske bodo takoj razdeljene prebivalstvu.

Ameriške delavske in meščanske organizacije sprejemajo na svojih zborovanih resolucije, naj Roosevelt tretjič kandidira za predsednika Združenih držav, ker je to potrebno zaradi sedanjih zunanjih dogodkov.

Velik potres je v nedeljo bil ob južnem obrežju Kalifornije. Skode je povzročil za 2.500.000 dolarjev.

Svedski listi poročajo, da je neka nemška bojna ladja zadela na mino v švedskih obrežnih vodah in se potopila.

Nemške oblasti so kot plačilno sredstvo v zasedenih belgijskih in holandskih pokrajinah izdale posebne papirnate bankovce, s katerimi bodo zamenjavali holandski denar, belgijski in francoski denar. Po novih določilih je holandski goldinar zdaj vreden pol marke, belgijski frank desetino marke, francoski frank pa dvajsetino marke. V prostem prometu po nevojskujočih se državah je to razmerje seveda čisto drugačno.

Holandska kraljica Viljemina je izdala posebno poslanico prebivalstvu v Holandski Indiji.

Grški tisk zanikuje vesti, da bi se bila začela kaka vojaška pogajanja med Turčijo in Grčijo.

Francozi se močno držijo pri obrambi in pri napadih, pravi neko včerajšnje nemško uradno poročilo.

Skrb za vojne ujetnike

Bern, 21. maja. o. Švicarska telegrafična agencija: Osrednji odbor za vojne ujetnike v Zenevi, katerega delo je znano iz svetovne vojne, je začel znova s svojim delovanjem. Poleg nemškega, francoskega in angleškega oddelka sta bila ustanovljena še belgijski in holandski oddelki. Odbor je dobil že prva sporočila o belgijskih in holandskih ujetnikih.

Zahteve ameriške vlade za izpopolnitev letalstva

Washington, 21. maja. o. Ameriška vlada je na seji z zastopniki letalske industrije stavila naslednje predloge:

1. pospešitev izvedbe zavezniških naročil;

2. pospešitev izdelave motorjev in nujno razširitev tovarn za motore;

3. razširitev sedanjih tovarn letal s pomočjo zasebnega kapitala, tako da bi bile vse investicije garantirane od ameriškega vojnega in mornariškega ministristva;

4. 30 novih letalskih tovarn v vsej državi, tako da bi se letna proizvodnja zvišala za 80.000 letal. Sedanja letna proizvodnja znaša, po mnenju strokovnjakov, 15.000 letal.

Zadnjo točko predloga še preučujejo. Da bi pospešili dobavo naročenih letal zaveznikom, bodo morali verjetno delati v tovarnah 24 ur dnevno.

Občinske volitve na Hrvaškem

Postojanke SDS med Srbi so se omajale

Zagreb, 21. maja. m. Akcijski odbor za občinske volitve v banovini Hrvatski, ki ga vodi ministrijski predsednik Dragiša Cvetković, sporoča naslednje podatke o razporeditvi političnih moči v srbskih občinah:

Naše liste so v krajih, kjer so bile volitve, dobile 56, medtem ko so v istih krajih liste Samostojne demokratske stranke dobile samo 52 občin. V čisto srbskih občinah, kjer imajo Srbi absolutno večino, so naše liste zmagale v 42 občinah, medtem ko so liste SDS zmagale samo v 24 občinah.

Važno je poudariti, da so pri teh volitvah samostalnici izgubili nekoliko svojih najvidnejših političnih središč, kakor Udbino, Korenico in druge.

Čeprav so bile volitve zelo ostre, se lahko reče, da ni bilo ponarejanj, toda tisti, ki so bili na oblasti, v tem primeru samostalnici, so v polni meri izkoristili uradni aparat in s tem do go-

tove meje popravili svoj položaj, ki je bil zelo težak.

Te volitve jasno kažejo, da je treba Srbe pri izgraditvi banovine Hrvatske upoštevati in da njihov delež v upravi in v vsem javnem življenju banovine Hrvatske mora biti v soglasju ne samo z dejansko močjo Srbov v teh krajih, temveč tudi z njihovo orijentacijo nasproti političnim razmeram in grupacijam v banovini Hrvatski. V vsakem primeru je za vsakogar jasno, da srbskega elementa v banovini Hrvatski politično ne predstavlja SDS. To, kar smo vedno poudarjali, da Srbi v banovini Hrvatski niso proti sporazumu, temveč samo zahtevajo, da v upravi banovine Hrvatske sodelujejo izraziti in pravi zastopniki srbskega naroda, se je na teh volitvah jasno ugotovilo ter bo poprava v tej smeri dala še večjo oporo in večjo moč soglasnosti in skupnemu delu Srbov in Hrvatov tudi v vodstvu splošnih narodnih in državnih poslov.

Ljubljana od včera do danes

Včeraj dopoldne je lepo kazalo. Sončno je bilo in oblake je sever nosil proti jugu. Kje bi si bil človek mislil, da se bi utegnulo iz brezposelnih oblačnih grmad, ki so se potuhvale po obzorjih, napraviti še neurje. Pa se je! Ze ob pol enih je bilo nebo črno, in ni trajalo dolgo, pa se je vili gost dež, prava ploha. Ljudje so skakali v zavetja po pasazah in pod večne oboke, stiskali so se k hišnim vratom in čakali, da bo pljusk ponehal. Ponehal je nekoliko, preden pa je čisto jenjal, sta minili dve uri. Ob treh pa je spet začelo. Pozneje je bilo skoraj do večera zahtijše, takrat pa je narahlo prišlo dobre četrt ure. Nebo se čez noč ni utegnulo do kraja sprevedriti, toliko pa se je le, da nas je davi pozdravilo s soncem. Kmalu pa se je spet začelo mrenjiti, sonce je postalo neveselo, nemara, da bomo danes spet dobili dan, ki bo včerajšnjemu na las podoben. Je že tako, da vsaka reč enkrat pride na vrsto. Kar je dejala manjkalo v aprilu, ga bomo dobili v maju. Vreme zadnjih 14 dni je čisto tako, kakršnega smo ponavadi vajeni aprila meseca. Zdaj že kar z gotovostjo skoraj lahko računamo na to, da bomo vsak dan vsaj popoldne deležni vsaj majhnega pljusk. Takšno vreme bomo najbrž obdržali še kar tja v mesec junij, če ne še dalj, prav v julij. To seveda ne bi bilo posebno všeč tistim, ki poleti vsako prosto urico prečepe v savskih valovih.

Včeraj so sprejeli štiri ponesrečence

Včeraj so v ljubljanski bolnišnici sprejeli 4 ponesrečence. Naj navedemo njihova imena in smolo, ki so jo doživeli:

Janez Vidica, tesarja iz Oviš, je v hlevu sunila krava. To pa bi še ostalo brez posledic, če ne bi bil Vidic pod močjo sunka padel vznak tako nerodno, da si je pri tem zlomil nogo.

Neznani, brezobziren motociklist, ki je bil povrh še tak zajec in reva, da je po tem, ko je zakrivil nesrečo, odkuril meni nič tebi nič — kakor da se ne bi bilo nič zgodilo — je podri na cesti pešarja iz Podutika, Stanka Turka. Turk se je pri padcu precej poškodoval.

V škaf vrele vode je padla štiriletna delavčeva hčerka iz Gorij pri Bledu, Breda Kobilca. Precej nevarno se je opekla.

Zena univerzitetnega sluga, Tončka Rostohar, je padla s kolesa, pa tako nesrečno, da si je poškodovala hrbtenico.

Tako predrznega ropa pa že kar ne pomenimo v našem mestu!

V Ljubljani, tem mirnem, idiličnem mestu, skoraj ne pomenimo tako predrznega, po metodi prav »gangsterskega« ropa, kakor se je zgodil včeraj popoldne v eni najprometnejših ljubljanskih ulic, v Wolfovi. Ropar, ki je »delal« na ta način, skoraj gotovo ni bil domačin. »Naš« takih reči ne unganijo, zadovoljijo se s skromnejšimi in manj tveganimi.

Znani ljubljanski zlatar in urar, lastnik ene najsolidnejših tovrstnih trgovin v našem mestu, g. Ludvik Černe, je včeraj popoldne, nekaj minut potem, ko so zavzvali zvonovi 12. ure odhajal iz svoje zlatarske trgovine v Wolfovi ulici. Ta hip pa je stopil k njemu neki neznanec, ki je bil visok kakšnih 170 cm, star od 40 do 50 let, elegantno oblečen, precej debel, bolj rjave polti, angleško prištrizenih rjavih brkov in rjavih las. Prosil je g. Čereta, naj stopi nazaj v trgovino, ker da bi rad kupil več zlatih kamnov in prstanov. Možakar je govoril hrvaško.

G. Černe je brez slednje hude slutnje stopil nazaj v trgovino ter se sklonil nad etui s prstani, da bi jih čimprej kupcu pokazal za izbiro. Ta trenutek pa je neznanec potegnil iz žepa samokres ter ga nameril v zlatarja. Pri tem je revsknil: Ruke u vis! G. Černe je bil tako osu-

pel in prestrašen, da je tako naredil, kakor mu je ropar ukazal. Neznaneč je nato vzel vrv, ki je je imel v žepu, velel zlatarju, naj sede v kot in se obrne z obrazom v steno, ga zvezal, nato pa se je spravil pleniti. Svoje delo je opravil kar se je le dalo temeljito. Pobral je veliko množino zlatih ur, vratnih verižic, prstanov in druge zlatnine — za srebrnino se ni zmenil. Prizanesel je le tistim zlatim verižicam in zapustnicam, ki so v izložbenih oknih. Pobral je tudi cele kasete z dragimi kameni in biseri. Ko se je zadosti založil, je popolnoma mirno spet odšel, kakor bi se ne bilo nič zgodilo.

G. Černe se je šele sedaj toliko opomogel, da je prišel k sebi, se s težavo dvignil ter z zvezanimi rokami odšel skozi stranski izhod v vežo, da bi poklical na pomoč. Neka gospa ga je srečala in mu prerezala vezi. G. Černe pa je bil še toliko zmehdan, da ji ni mogel prav za prav niti točno povedati, kaj se je z njim zgodilo.

Obveščena je bila policija in že prav kmalu so prispeli na kraj ropa uradniki kriminalnega oddelka na ljubljanski policiji; vodila sta jih g. Zajdela in Lovrečič. Prišli pa so tudi organi tehnične policijske osebja, ki so napravili daktiloskopske odtise. G. Černe je policijskim organom podal opis roparja, kolikor se ga je v svoji zmedenosti mogel spomniti.

Ljubljanska policija je nato nemudoma obvestila vse policijske uprave po državi, pa tudi ljubljanske radijske oddaja postaja je popoldne sporočila »urbi et orbi«, kaj se je zgodilo v Wolfovi ulici. Upati je, da bodo tega premetenega in neverjetno predrznega lopova kmalu ujeli. Domačin prav gotovo ni, bolj verjetno je, da je član kakšne zagrebške gangsterske tolpe. V Zagrebu so kriminalni tipi organizirani že povsem velikomestno, tam se že spravljajo tudi k tako predrznim početjem kakor je bil včerajšnji rop v trgovini zlatarja g. Čereta.

Škoda, jo g. Črne zaradi tega ropa trpi, še ni natančno ocenjena, vendar se zdi, da bo daleč presegla znesek 100.000 din.

Zanimivo je, da se je podoben rop pripetil že očetu g. Čereta, pred 20 leti. Tudi takrat je ropar odnesel iz trgovine obilen plen.

Kaj pomenijo odredbe o pomožni vojski državne obrambe

Zagreb, 21. maja. j. »Hrvatski dnevnik« podaja v današnji številki razlago, zakaj je vlada predpisala uredbi o pomožni vojski državne obrambe. Namen te uredbe je mobilizacija vseh sil za primer vojne. Res je sicer, da je Jugoslavija s svojimi sosedi, zlasti z velikimi, povezana s pogodabami, ki predvidevajo njeno obvarovanje pred napadi, toda navzlic temu smatrajo odgovorni krogi, da država ne sme zanemarjati svojega notranjega jačanja. V današnjih razmerah ni niti ena država varna, da ne bi bila potegnjena v vojni vrtnice. Za tak primer je treba pripraviti ne samo vojsko, ki se bo borila na mejah, temveč tudi vse prebivalstvo. Današnje vojske so zaradi razvoja tehnike in nove strategije celostne. V njih sodeluje vse prebivalstvo. Delo vsakega posameznika je v času, ko se država nahaja v mobilnem ali vojnem stanju, važno za uspeh vojnega napora. Zaradi tega je treba poudariti, da mora biti vsak pripravljen na največje žrtve. Današnja vojna se vodi z najmodernejšimi sredstvi in končno se vodi tudi živčna vojna. Vršni se vztrajna propaganda po radiu, časopisih, s širjenjem vznemirljivih vesti in podobno. Sedanja vojna se v vsakem pogledu razlikuje od prejšnjih vojn. Razlikuje se ne samo po načinu, temveč tudi po končnih vojni ciljih. V vojni sodelujejo v celoti narodi vojskujočih se držav, torej ne samo oborožena vojska, temveč tudi zaledje, vse moški in ženske, pa celo otroci v zrelejši dobi. Zaradi tega tudi priprave na tako vojno zahtevajo, da država pri-

„Hrvatski dnevnik“ o sadovih gostovanj slovenskih in hrvaških književnikov

Današnji »Hrvatski dnevnik« se bavi v uvodniku z obiskom hrvaških književnikov v Mariboru in pravi med drugim:

»Bivanje hrvaških književnikov v Mariboru je vzbudilo na Hrvaškem zelo živo zanimanje, kakor tudi njihov svojetalni obisk v Ljubljani ter nastop slovenskih književnikov v Zagrebu. Namen teh prireditev je dvojni: bližnji namen je medsebojno spoznavanje književnikov ter seznanjanje slovenske oziroma hrvaške bralske publike z literaturo slovenskega oziroma hrvaškega naroda. Drugi cilj pa je ojačitev ostalih vezi med Hrvati in Slovenci. Preosnova Jugoslavije ne sme biti samo tehnična. Ni zadosti, če se ustvari samo nekaj federalnih enot, temveč je treba ustvariti tudi federacijski duh. Mi Hrvati in Slovenci nimamo nobenih resnih spornih vprašanj med seboj. Pri nas je bila samo psihološka napetost kot posledica različnih poti v političnem življenju, poti, ki so se čisto križale in oddaljevale, čeprav je bil cilj hrvaškega in slovenskega naroda vedno isti. Avtonomistično gibanje pri Slovencih ni od včera, niti ni umetno ustvarjeno. Nastalo je takoj po formiranju te državne skupnosti in ni nikoli uplahlilo. Kakor je prišlo do formiranja hrvaške avtonomne enote, tako bo prišlo tudi do ustanovitve podobne slovenske enote. Res je, da obstoje sedaj nekatere težave, ki preprečujejo takojšnjo ustanovitve banovine Slovenije, toda čim bodo te težave minile, bo banovina Slovenija postala dejstvo. V to nihče več ne dvomi. Ko pa stvari tako stoji, potem je treba priznati, da so hrvaški književniki pokazali resno stvarno gledanje in da so storili prav, ker so že sedaj pripravili pot za dobre zveze in sodelovanje bodoče slovenske enote s Hrvati.«

Pretrgala se je žična železnica St. Ilj-Šladiški vrh

Maribor, 20. maja.

Tovarna lepenke in papirja na Sladkem vrhu ob Muri v bližini St. Ilje, ima napeljan ob tovarne preko Sladkega vrha, Selnice ob Muri v St. Iljo na tamošnji železniški kolodvor veliko električno dovlačilno železnico. Po tej železnici dovažata tovarna na Sladki vrh les, premog, celulozo in vse druge surovine, ki jih rabi tamošnja tovarna. Iz tovarne pa dovažata po tej dovlačilnici na kolodvor v St. Iljo zopet lepenko, in papir. Dovlačilnica je celih 10 let dobro funkcionirala. Nedavno pa se je debela železna vrv pretrgala in vozovi so z dovlačilnice štrbunknili v globino z blagom vred. Ker tovarna nima nobene ceste do St. Ilje in ker ne sme prejeti Mure po nemškem ozemlju prevažati tovorov, je skoraj nastal popoln zastoj v tovarni. Tovore so prevažali iz St. Ilje s tovrstnimi avtomobili po banovinski cesti St. Ilj-Velka, jih tam odložili na nekem križišču, od koder so z veliko težavo po blatni cesti prevažali blago do Mure in od tam s čolni po tovarniškem kanalu do tovarne. Sedaj so žični vod z veliko težavo popravili tako, da dovlačilnica zopet posluje. Tovarna deluje na to, da bi se od banovinske ceste zgradila zvezna cesta do tovarne, ker se zna sicer zgoditi, da bi tovarna nekega dne ustavila obrat in bi bilo okoli 200 delavcev brez kruha.

pravi sama vse potrebno za celostno vojno. Država se mora pripraviti ne samo gmočno in fizično, temveč tudi moralno in psihično. Uspeh vojne ni odvisen samo od materialnih sredstev, temveč tudi od jeklenih živcev.

List nato govori, da skuša sovražnik porabiti vsa sredstva, da bi podri moralno trdnost naroda. V zaledju skuša podkupovati in ustrahovati ljudi in tako izpodkopavati državno obrambo in lomiti odpor. Zato zahtevajo oblasti od ljudstva, da zaradi svoje lastne koristi strogo pazi na vsakega, ki skuša kaj takega storiti. Jugoslavija je nevtralna, toda to ni dovolj. Znati mora svojo nevtralnost tudi braniti, če bo treba. Naša država se noče vmešavati v vojno ali pa se vmešavati v spore velikih sil. Vlada želi samo, da njeni narodi ne bi postali žrtve kakšnega napada. Prav zato pa se država tudi vojaško pripravlja in izdaja vse potrebne ukrepe, da bi se zatrlo delo škodljivih elementov. Zato zahteva tudi od prebivalstva, da državo v teh naporih podpre z vsemi silami.

Daruj z radostnim srcem in čim več moreš za protituberkulozno skrbstvo v Sloveniji! — Močna denarna sredstva nas čim prej privedejo do končnega cilja.

„Mali ljudje“ ob reševanju Aškerčeve domačije

Ljubljana, 21. maja.

Na pisanje in objavo »Akcijskega odbora za rešitev Aškerčeve domačije« v današnjem »Jutru«, objavljamo nekaj stvarnih ugotovitev:

1. Pisec sestavka »K slavnosti na Aškerčevem domu« ni »velik gospod, ki udobno sedi na dveh, treh lahko pridobljenih gruntih«, temveč spada med »male ljudi, brez lastne strehe nad glavo in se je slavnosti na Aškerčevem domu udeležil samo iz spoštovanja do Aškerc-pesnika, enako kot mnogo drugih, — žal ne vsi, sodeč po tem, kar beremo danes v »Jutru«!

2. Misli »K slavnosti na Aškerčevem domu« niso bile napisane na nobeno »pobudo«, temveč so se morale roditi v glavi vsakemu, ki je bil na tej proslavi navzoč in ni fanatičen »naprednjak«. Kdor je sestavek bral in je bil na proslavi ter videl tudi notranjino odkupljene Aškerčeve domačije, bo rad priznal, da napisane misli niso bile »zlobne, žaljive besede« ali celo »navadna, zlobna laž«, kakor se blagovolji izražati Akcijski odbor za rešitev Aškerčeve domačije, temveč resnične ugotovitve. Kdor ni bil osebno na proslavi, lahko sklepa, da so bile besede, za katere pisec našega sestavka obžaluje, da so bile izrečene, res izgovorjene, že iz tega, da jih ni zanikalo niti »Jutru«, niti Akcijski odbor. Notranjost obnovljene Aškerčeve domačije pa lahko ogleda vsakdo in se prepriča, kako in kaj.

3. Res pa je »navadna, zlobna laž« trditev, da je hotel naš dopisnik »nosilec Aškerčevega imena« stigmatizirati za vrsto manjvrednih, le prezira in mrženje vrednih ljudi. Kvečjemu bi zaslužili tako stigmatizacijo dotični, ki se ne sramujejo takih zavijanj v odgovor na misli, ki so bile napisane iz najboljšega namena, vzbuditi pri pametnih in uvidnih ljudeh nasprotje, to je »naprednega« tabora zvesti, da ni prav, če slavimo namesto Aškerc-pesnika, Aškerc-liberalca, vabilo k slavnosti pa pošljejo tudi v katoliške liste in nabirajo prispevke od vseh »malih ljudi« ne glede na to, če so morda »klerikalci« in da še celo ni prav, ako gospodje, ki so v smokignih izročali Aškerčovo domačijo v bivanje njegovim sorodnikom, niso od zbranih prispevkov žrtvovali vsaj nekoliko tudi za to, da bi mogli biti vsi udeleženci slavnosti notranjine obnovljene doma Aškerčevih veseli, ne pa žalostni. Pripomba, »da je po begovih med Zidanim mestom in Šmarjeti na kupe še brez primere bolj siromašnih bajtic«, samo če povečuje krivdo vseh onih »naprednih« Slovencev, ki si zamišljajo možnost napredka slovenskega naroda, to je »malih ljudi« — brez dela in žrtve za to, da bi ne bilo treba nobenemu slovenskemu človeku živeti v takih »bajticah«! Socialnega čustvovanja, ki preveča vse Aškerčeve najlepše pesmi, pač oni, ki ga najbolj bučno slavijo, nimajo, zato jim Aškerc ni velik pesnik, temveč le »velik borec« — proti klerikalizmu, in »glasnik« »vobode« — to je liberalizma!

Nam, »malim ljudem« pa je Aškerc velik le kot pesnik, ki je bil budil sočutje do vseh trpinov. Zato tudi nesporazum.

Hude sodbe za tatove in prodajalce ur

Maribor, 20. maja.

Poročali smo že o velikem procesu, ki se je vršil pretekli petek pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča. Bila je to razprava o največji tatvini, ki je bila kdaj izvršena v Mariboru. Dne 8. novembra lanskega leta je mlad, komaj 21 letni tat in postopač Ivan Maček z Meljskega hriba izmaknil na hotelskem hodniku trgovskemu potniku Rusu iz Celja kovčeg, v katerem se je nahajalo 497 ur in skupni vrednosti 127.010 dinarjev. Maček je prišel sedaj s svojimi 13 pajdaši, katerim je prodal kovčeg z urami za 2000 din, pred sodnike. Sodba je bila razglašena danes predpoldne ter je bila zelo huda. Ivan Maček, ki je izvršil tatvino, je dobil največji delež — namreč 4 leta in pol robije; Ivan Klavž, kateremu je Maček prodal kovčeg z urami za 2000 din, je bil obsojen na 2 leti, 3 mesece in 15 dni strogega zapora, 4000 din globe ali nadaljnih 70 dni zapora in na povprečno 1000 din; Anton Weiss, ki je pomagal Klavžu organizirati prodajo ur je dobil 2 leti in 1 mesec strogega zapora, 6000 din denarne kazni ali 100 dni nadaljnega zapora ter 2 leti izgube častnih pravic. Ivan Peklar se je zelo uspešno udeleževal pri prodaji ur ter je bil zato obsojen na 7 mesecev strogega zapora, 1000 din denarne kazni ali 17 dni nadaljnje ječe; Ferdo Kraner, ki je pomagal Peklarju pri prodaji ur, je do bil 4 mesece in 10 dni strogega zapora ter 600 din globe ali 10 nadaljnih dni zapora; Janez Lazar je bil obsojen na 4 mesece in 15 dni strogega zapora, 1800 din globe ali 30 dni nadaljnega zapora; Romih Jurij je dobil 2 meseca in 10 dni zapora; Darko Julijana 500 din globe ali 9 dni zapora; Ajdnik Jurij 1000 din globe ali 17 dni zapora; Schönbacher Ivan 2 meseca strogega zapora in dve leti izgube častnih pravic. V odsotnosti so bili obsojeni trije obtoženci, ki niso prišli k razpravi in sicer: Roš Martin 400 din globe ali 7 dni zapora, Voglar Mirko 500 din globe ali 9 dni zapora, Ropci Branko pa 3 mesece strogega zapora, 1200 din globe ali nadaljnih 20 dni zapora.

Clements Ripley:

KRIŽANA LJUBEZEN

»Pres, Pres prihajal Vrnil se je! To je bila edina Julijana misel, in ta misel je Julijo vsak dan bolj poživila. Zraven si je ustvarjala nove načrte, nove mreže, s katerimi bo enkrat za vselej privezala Presa na sebe, da je ne bo mogel nikdar več zapustiti. »On pride v petek in bo prišel naravnost k njej! Objubil ji je. Tedle je premišljevala in veselo akakljala po vseh koncih in prisostvovala vsem pripravam, ki so bile potrebne za zabavo. V svoji vedrosti in radostnem razpoloženju je bila bolj podobna neumnemu otroku ali naivni vervečki kot pa dekletu, ki nosi v sebi tako bogate načrte za osvojitve nekoga moža. Ze od rane mladosti ji je bil tako blizu, a vendar je bilo močeno, da ga je s svojo kljubovalnostjo in trmasto neposlušnostjo tako lahko izgubila! Vse bo popravila, vse bo storila, da se mu bo zopet omilila in če jo je začel pozabljati ali iz kakršnih koli razlogov nehal misliti na njo, jo bo zopet vzljubil tako močno, kot jo je ljubil prej, kot jo je ljubil še nekaj trenutkov pred slovesom, v oni etrašni noči, ko sta se vračala, oba krvavo bica na nizkih, suženjskih duš, iz olimpijskega plesa.

»Stričko Cato, ali je to dovolj? je

kljub svoji vedrosti z neko skrbjo spraševala zvestega služabnika svoje hiše, vicekoga črnca, ki se je izredno dobro razumel v mešanju raznih močnih in opojnih pijač.

»Da, gospodična! Gospoda bo uživala pri tej pijači!« je samozavestno odgovarjal stric Cato, ki še vedno ni pozabil svoje umetnosti, čeprav že dolgo ni imel prilike pohvaliti se pred gosti.

»Pomni, pijača mora biti ledeno mrzla!« »Pijača, ki jo jaz nudim, je vedno ledeno mrzla!« je počasi in s poudarkom odgovoril nekoliko užaljeni stric Cato in zraven z veliko skrbnostjo mešal različne tekočine in dišave. »Pres se bo gotovo radoval in počutil se bo, kot bi bil spet doma!« je z zvitim nasmehom pripomnil Cato, ker je vedel, da bi se z ničemer drugim ne mogel bolj prikupiti svoji gospodarici.

Medtem pa je bila Julija že stekla v hitrem poskoku na stopnice in zaklicala Zetti:

»Zette, pripravi mojo obleko! Pridem takoj!« In v trenutku je bila skoraj v diru iz stopnic v svoji sobi.

»Ali Gros Bat pazi na Presov prihod?« je zaprskljeno vprašala zvesto Zetto,

»Pazi, on in mali pazita!« je odgovorila Zetta in se eklenila skozi okno, da bi videla, če je kaj novega pri vratih, ki so vodila v dvorec na plantazi Halcyon. Pri vzhodu v dvorec, ki je bil ograjen z ograjo, prerastlo z zelenjem, pa sta stezala svoji črne vratove črnec Gros Bat in oni mali deček, s katerim se je bila Julija nekoč šaljila. Izbuljila sta svoje velike oči, prestopala iz noge na nogo, si zaseceni dlanmi in se v medsebojni tekmi, kdo bo prvi zagledal drugega gosta, vzpenjala celo na ograjo.

Vsa nemirna in razburjena je Julija z nestrpnostjo radovednostjo pričakovala prvega srečanja z ljubljanim Presom, ki ga že tako dolgo ni videla. Kot bi bila brez uma je skoro letala po sobi in prenašala velikansko vazo svežega cvetja iz enega mesta na drugo, se odmikala od nje pa zopet približevala in jo opazovala, nekaj časa zadovoljna pa zopet nezadovoljna. Kakorkoli je vazo postavila, se ji je zadelo, da to cvetje na tem mestu ne pove dovolj glasno onega, kar bi ona hotela povedati in pokazati brez besede. Medtem je neopazno prišla v Miss Julijino sobo tetka Belle in opazovala to Julijino početje z nekim radostnim nasmehom, vsa vesela te Julijine nestrpnosti, nato pa je zresnila svoj obraz in rekla:

»Julija, zakaj to cvetje toliko prenašaš? Verjemi, da delaš preveč in zastoj! Zvenelo bo še preden bo prišlo!«

»Vae mora biti na svojem mestu kot je prav! Vsaka malenkost mu mora govoriti

o meni in za mene!« je naglo odgovarjala Julija in znova zgrabila vazo s cvetjem in jo iz mize sredi sobe odnesla na malo mizico, ki je stala na levi strani vrat.

»Tudi jaz mislim, da mora biti takoj! A Ti, Julija, si mnogo bolj! Prosim te, reci mi odkrito, ali si razburjena?« je zvito vprašala tetka Belle in malo pomelknila.

»Sreče mi bije kot bi bilo z um! Toda premagati se moram!« je priznala Julija. Tetka Belle je razumela, kaj to pomeni. Počasi so se obrnili na svojem mestu in pustila Miss Julijo in njeno Zetto v njeni sobi. Naj se dete pripravil!

»Zette, obleko bom ono belo obleko od lanskega leta, ki jo razen takrat nisem potem imela nikdar več na sebi. Pri njej je urno! No, Zette, ali ne čuješ? Zdi se mi, da je prišel nek voz! Ali je on, dai, pogledaj!« je vsa nemirna Julija naglo menjavala svoje ukeze.

»Kaj, elišate, ali je prišel voz?« je zaklicala Zette skozi okno Gros Batu in malemu dečku.

»Nobenega voza še ni!« sta odgovorila oba hkrati, ne da bi s pogledom zapustila smer iz katere morajo priti gostje.

»Se nobenega voza ni!« je odgovorila Zette Juliji, ko se je umaknila z okna in stopila k Miss Juliji, da bi ji pomagala zapenjati obleko.

»Zakaj niste že prej nosili te lepe obleke?« je boječe vprašala Zette.

»Hranila sem jo za današnji dan!« je z zadovoljstvom odgovorila Miss Julija.

»Te obleke ne bom dobila najbrže nikoli!« je vzdihnila Zette,

Pri vzhodu v dvorec pa je začel Gros Bat tako glasno kričati, da se je šlišalo daleč na okrog.

»Voz prihaja!«

»Steci k oknu, Zette, in pogledaj, kdo je prišel! Jaz ne morem,« je pridružno rekla vsa emedena Julija. Bilo ji je kot bi jo nekdo stiskal za grlo. Zette je veselo stekla k oknu. Ona je razumela razburjenost svoje gospodarice. Sočustvovala je z njo v vseh njenih radostih, ker je poznala vse tajne njene boli in njenega hrepenenja.

Četverovprečna kočija baročnega sloga, z velikimi steklenimi stenami in velikim zakrivljenim steklom zadaj, je drvela po cesti in puščala za sabo oblake rumenega prahu. Pred vzhodom v dvorec planala Halcyon se je kočijo ustavila. Prihod gostov je spremljal lajež velikanskih zamorskih psov in kriki otročadi, ki jim je bil te vrste voz novost, pa tudi nedvomno dokaz, da se vozi v njem velika mesta gospoda, ki jo bo nagradila z napitnico.

»Mr Buck in Mr. Dick!« je sporočil Gros Bat.

»Počakaj na Mr. Presa!« je Miss Julija ukazala Zetti. Skozi odprto okno je dobro šlišala, kako so se odprla vrata, ki so vodila v hišo in kako je tetka Belle sprejela goste z ljubeznimi besedami.

»Samo izvolite vetopiti! Počutite se kot v svoji hiši!« je govorila tetka Belle. Sam med se je, z vso sladkobo, razlival z njenih ustnic. »Zelo smo srečni, da ste prišli semkaj!«

Od tu in tam

Predsednik vlade Cvetković je dal dopisniku »Hrvatskega dnevnika« v Beogradu izjavo, v kateri je poudaril, da je v današnjih razmerah dolžnost vseh političnih ljudi, da duhovno jačijo našo narodno in državno skupnost. Nato pravi predsednik vlade, da morejo le slepi strankarji kritizirati sporazum, ki je prinesel najprej duhovno preorientacijo države in narodne skupnosti, zaradi česar moremo mirno gledati na razvoj mednarodnih dogovorov. Držec se strogo nevtiralnosti se more jugoslovansko ljudstvo posvetiti urejanju domačih razmer. Kajti le na znotraj urejena država bo mogla biti kos vsem nevarnostim, ki bi utegnile priti nad našo državo. Le tako bo mogoče zadržati lepo sosedstvo Srbom, Hrvatim in Slovincem.

V nedeljo je bila v Beogradu odprta velika spomladanska umetniška razstava, katere se je udeležilo čez 100 umetnikov iz vse države, med njimi tudi precej Slovencev. Razstavo je odprl namesto odsotnega prosvetnega ministra pomočnik ministra dr. Nikić. Popoldne je razstavo obiskala knežinja Olga in se posebej zanimala za dela jugoslovanskih umetnic. — Prav tako pa je bila v Zagrebu v nedeljo odprta druga umetniška razstava, katere pa se udeležuje okrog 100 hrvatskih umetnikov s 400 razstavljenimi deli.

V Nišu je te dni gostovalo hrvaško pevsko društvo »Tomislav«. Pokroviteljstvo nad koncertom je prevzel predsednik vlade Dragisa Cvetković. V Nišu sta prišla za to priložnost tudi ministri dr. Jure Sutej in dr. Konstantinović. V nedeljo zvečer je bil gostom na čast prirejen banket, na katerem je govoril tudi predsednik vlade in izrazil veselje, da more pozdraviti hrvaške goste, ki prihajajo v bratsko srbsko sredo. Poudaril je, da je sedaj potrebno duhovno edinstvo, bratska sloga in sodelovanje. Najbolj pa je potrebno zaupanje, brez katerega uspešnega dela ni. In to zaupanje se med Slovence, Hrvate in Srbe vrača hitreje, kakor pa je bilo mogoče pričakovati. Za vse nas je prostora v tej bogati državi. Vsak naj se v svojem domu čuti gospodarja, kajti to bo za nas jamstvo, da bomo složno branili domovino. Danes je bolj kot kdaj prej potrebna solidarnost. Danes so Srbi, Hrvati in Slovenci duhovno popolnoma zedinjeni.

Bolgarski poslanik na našem dvoru dr. Stojilov je v Beogradu obiskal prostore jugoslovanske bolgarske lige in se seznanil z vsemi delavci v tem društvu. Dr. Stojilov je tam izjavil, da bo z vsemi silami delal za sodelovanje Bolgarije in Jugoslavije. Poudaril je, da sta se jugoslovanski in bolgarski narod lotila sodelovanja s srcem in ljubeznijo, in kjer se tako dela, tam niso potrebni nobeni pakti in nobene pogodbe. Posebej ga zanimala ni treba, ker so Bolgari in Jugoslavlani bratje in ena kri. Končno je izrazil željo, da bi vsi sodelovali z njim kot novim poslanikom, kakor so sodelovali z njegovimi predniki.

Izredno velik uspeh je že v nekaj dneh zabeležila mednarodna kmetijska razstava v Novem Sadu. Glavna pozornost je posvečena razstavi plemenske živine in konjereji. Na razstavo je prišlo izredno veliko gospodarjev iz raznih krajev, ki so kupovali plemensko živino in zrebce. Za poslednje so se zanimali zlasti dirkači iz Beograda, kjer se jahaški šport naglo razvija. Ze do sedaj je bilo prodanih okrog 80% vseh razstavljenih grl. govedi in konjev. V nedeljo pa so najboljšim gojiteljem živine in drobnice podelili nagrade, med njimi tudi pokal kralja Petra II. nagrade več ministrov, bana in raznih gospodarskih združenj.

Belgrajska borza je imela v preteklem poslovnem letu velik promet. Vsega skupaj so zabeležili prometa za 2 milijardi in dobrih 600 milijonov dinarjev. Navzlic vojni in motnjam v gospodarstvu se je promet v primeri z lanskim poslovnim dobo povečal za 122 milijonov dinarjev. Zborovanje borze je vodil podpredsednik, ker se predsednik Stojadinović nahaja v prisilnem bivališču. Nato je bilo izvoljenih v upravo novih šest odbornikov, ki bodo s starijem vred izvolili iz svoje srede novega predsednika borze.

Dviganje rušilca »Ljubljane« so morali zaradi tehnične nezgode odložiti za en mesec. Dela so zadnje dni lepo napredovala in so ladjo napolnili z potegalnimi iz vode. V nedeljo pa so nenadoma popokale železne vrvi, s katerimi so privezali pod ladjo dva balona, napolnjena z zrakom, ki sta odpravila ladjo proti površini, med tem ko so reševalci s stroji črpali iz notranjine ladje vodo in prostore napolnjevali s stisnjenim zrakom. Odtrgana balona sta se z velikim truščem dvignila iz dna, obenem pa se je rušilec spet pogreznil na dno in se vlegel v lego, kakor pri prvi potopitvi. Reševanje so morali zaradi tega odložiti za en mesec, dokler ne bosta prispela dva nova cilindra, s katerima bodo ladjo dvignili. Strokovnjaki pravijo, da so bile najbrže železne vrvi iz slabega materiala ali pa sta bila oba cilindra preslaba, da bi vzdržala vse breme težkega rušilca. Sedaj so popokali iz Zagreba tudi dva vseučiliška profesorja, ki sta strokovnjaka za ladjarstvo.

S tajinstvenim in nerazločljivim zločinom se bavi belgrajska policija. Neki neznanec je zvečer v manj prometni ulici napadel študentko, ki se je vracala od predavanja na univerzi. Olga Zubina je srečala v bližini svojega doma nekega neznanca, ki je držal eno roko na hrbtu. Neznanec jo je spraševal o neki drugi ulici in študentka mu je vse pojasnila. Ko pa je odšla naprej, je neznanec stopil za njo in jo udaril z nekim železnim predmetom po glavi. Dekle je padlo vso okrvavljeno na tla, nakar jo je zločinec udaril še nekajkrat, potem pa pobegnil. Študentka je imela še toliko moči, da se je privlekla do doma in povedala podrobnosti zločina. Zanimivo pa je, da se dekle ne spomni, da bi v življenju kdaj videla napadalka, niti ne more policija dobiti nobenega znaka, ki bi vsaj v neki meri nakazoval nagibe, zaradi katerih je neznanec napadel študentko in ji skoraj glavo razbil.

Zaradi slutnje, da ji nekdo streže po službi, se je obesila v Zagrebu uradnica veterinarske fakultete. Suknatičeva je bila zadnje čase potrla in zaprta sama vase, vendar njeni domači niso opazili na njej znakov notranjega razkroja, niti ni ženska govorila o svojih težavah. Sele po njenem samomoru se je odkril povod za njen obupen korak. Suknatičeva je v poslovnem pismu napisala, da ji nekdo že dalj časa streže po službi in da si je zato iz bojazni vzela življenje. V pismu je tudi navedla, koga smatra za krivca svojega obupa.

Tri smrtni nesreče so se zgodile v nedeljo na železniških progah v Zagrebu. Najprej so našli v predmestju jutraj na progi razmesarjeno truplo 18 letnega brivskega pomočnika Protulipca, za katerega ne vedo ali je storil samomor, ali pa je zabredel v nesrečo po nepravilnosti. Druga žrtev je bil slepi potnik, ki se je peljal brez vozovnice. Zlezel je zato na streho vagona, pa ni pazil, ko se je vozil čez most. Z glavo je zadel v mostno konstrukcijo, ki mu je razbila glavo, da je revež ostal na mestu mrtve. Tretja žrtev pa je bil neki siromak, ki je skušal nabrati nekaj starega železa z vagonov, polnih starega železa. Ko pa je zagledal, da se bližajo železničarji, je naglo skočil z vagona in stekel čez tir. Tedaj pa je pridrvela lokomotiva in reveža do smrti povozila.

Najzabavnejša burka, ki bo izzvala cel orkan smeha!

Najboljši komiki Vas bodo razveseljevali in to Paul Kemp, Lucie Englisch in Georg Aleksander

Naša mala ženka

KINO UNION tel. 22-21

Ob 16., 19. in 21. uri

V gl. vlogi popularna Káthe Nagy
Vesela vsebina tega filma bo nudila vsakomur obilo razvedrila!

Velike težkoče pri gradnji ceste Maribor-Sv. Lovrenc

Na Fall razstreljujejo že več mesecev ogromno skalo - pravilčno „Falso peč“

Maribor, 20. januarja. Na desnem bregu Drave dosedaj ni bilo od Sv. Lovrenca na Pohorju. Dev. Marije v Pušcavi in Fale prav nobene zvezne ceste z Rušami in Mariborom. Ves promet se je mogel vršiti samo preko broda pri Sv. Lovrencu in Fali na levi breg in proti Mariboru. Velika zapreka je bila znana strma pečina pri falski graščini nad Dravo in globok prepad med pečino in falsko graščino. V imenu prebivalstva pohorske kotline pri Sv. Lovrencu in Pušcavi je g. Josip Petrun, šolski upravitelj pri Sv. Lovrencu, kot član okr. cest. odbora mariborskega tako dolgo deloval na to, da je okr. cestni odbor s pomočjo banske uprave začel graditi novo cestno zvezo med Falo in Rušami. Najprej se je zgradil velik moderni železobetonski most čez nevarno brezdno med graščino in pečino. Samo ta most je stal nad 200.000 din ter je lepa moderna zgradba. Sedaj pa je skoraj leto dni podjetje inž. Ferluga razstreljuje veliko pečino nad Dravo in železniškim predorom. To delo je zvezano z izrednimi težavami in nevarnostmi. Pod pečino teče železnica skozi predor. Od pečine do dravske struge je velikansko brezdno, globoko svojih 40 m. Posebnost te pečine je, da ne obstoji iz trdega kamna, kakor bi človek

mislil, če gleda pečino od daleč, ampak je ta pečina stisnjeni pesek, ki ni potem za nobeno rabo, temveč ga morajo delavci vsega zmetati v dravsko strugo. Vendar pa stane razstrelitev te pečene pečine ogromno denarja. Pečino morajo vrzati s posebnimi stroji 5-8 m globoko in potem denejo v te luknje posebne razstrelilne patrone, ki pa zaradi čudne sestave pečine niti vedno ne eksplodirajo. Delavci morajo biti silno previdni, ker je teren tako nevaren, kakor malo kje drugod. Paziti morajo tudi na železniško progo in smejo razstreljevati samo ob strogo določenem času. Vendar pa delo pod spretnim nadzorstvom tehničnega voditelja okr. cest. odbora g. inž. Stergarška lepo napreduje, tako da bo ta važna cestna zveza letos vpostavljena. Okr. cest. odbor bo nato s pomočjo banske uprave in interesentov gradil cesto dalje proti Rušam in je tako upati, da bo v nekaj letih cesta sposobna tudi za avtomobilski promet direktno iz Maribora preko Ruš na Sveti Lovrenc na Pohorju. Ko bo ta moderna cesta gotova, nameravajo MP v Mariboru odpreti direktni avtobusni promet Maribor-Ruše-Fala-Pušcava-Sv. Lovrenc. Ta zgradba je iz narodno-gospodarskih, tujsko-prometnih in še drugih važnih ozirov izrednega pomena.

Slika bednega življenja

Oče in mati obsojena, ker sta pustila otroke na mrazu in brez hrane

Maribor, 20. maja. Pred okrožnim sodiščem v Mariboru so danes razpravljali žalosten primer, ki je prav žarko osvetlil bedne razmere, v katerih so letošnje hudo zimo preživeli revni ljudje. Na zatožni klopi sta se nahajala zakonca 43 letni Blaž in 31 letna Marija Rajh iz Zitečke vasi pri Ivanjokovcih. Oba obtožena sta živela tam kot uboga najemnika skupaj s svojimi otrokoma, 7 letno Terezijo in 4 letno Kristino. Sredi najhujše letošnje zime, proti koncu januarja je družini zmanjkalo živih ter so začeli strašno stradati. Zakonca Rajh sta obšla vse sode, ki so jima nekaj časa pomagali, potem pa je tudi ta vir začel usihati ter sta sklenila, da se zatečeta po pomoč k sorodnikom. Dne 28. januarja sta se odpravila od doma do Ormoža skupaj, tam pa sta se ločila ter je odšel mož proti Sv. Miklavžu, žena pa proti Sv. Lovrencu v Slov. gor.

Svoja otroka pa sta starša pustila doma. Zaklenila sta ju v hišo ter deklica naročila, naj se nikamor ne ganeta. Pustila pa jima nista prav nobene hrane. Bil je tedaj strašen mraz, drv pri hiši sploh ni bilo in deklica sta vso noč neusmiljeno prezebala, povrh pa ju je mučil hud glad. Na ves glas sta se naslednjega jutra otroka jokala. K sreči je tedaj prišel mimo Rajhove hišice posestnik Ivan Orsinek. Zaslišal je otroški jok, vdrl v hišo ter našel obe deklici že napol zmrzjeni. Nato so ju sosedje vzeli k sebi ter jima tako rešili življenje, ker bi bili sirotki gotovo od gladi in mraza umrli. Njuni starši so se povrnil domov šele čez dva dni. Zaradi te malomarnosti je državno tožilstvo oba obtožilo, sodišče pa jima je prisodilo primerno kazen in sicer je dobil Blaž Rajh 2 meseca nepogojnega zapora, njegova žena Marija pa 1 mesec zapor, pogojno za dobo 3 let.

V maju že 100 kupnih pogodb za 9 in pol milijona

Ljubljana, 21. maja. Lepi majnik zaznamuje že doslej sto kupnih pogodb, zapisanih v zemljiški knjigi okrajnega sodišča ljubljanskega. Celotna kupna vrednost za prodane hiše, vile, stavbine in druge zemljiške parcele znaša točno 9.497.154 din. V prvih povojnih letih in tudi do lanskega leta skoraj celo leto ni bilo kupnih pogodb zaznamovanih ljubljanske zemljiška knjiga, niti ne za tako čedno milijonsko vsoto. Vse hiti investirati svoje prihranke in kapitalije v zemljo in hiše. Prav zanimiv je pojav, da vedno bolj silijo ljudje z dežele in drugih slovenskih mest v Ljubljano nakupovati zemljišča. Mnogi pa gredo celo v druge, južnejše banovine in skušajo tam pridobiti razna posestva. Med Srbi ni tako epidemije razvile spekulacije z zemljišči, kakor sedaj pri nas. Državni zaklad je že v maju na prenosnih takсах prejel prav čedno vsoto, kajti pri vsaki kupnji zaračunajo 6% državno doklado, poprej je bila 4%. Torej je državni zaklad že v maju prejel prav čedno vsoto! Med važnejšimi kupčijami naj navedemo:

Sedaj pokojni Rajko Stojc in njegovi nečedni otroci so prodali Elizabeti in Adalberti Verovškovi v Ljubljani, Dalmatinova ulica št. 2, nepremičnino vl. št. 372 k. o. Petersko predmestje I. del (hiša št. 12 na Resljevi cesti z vrtom) za 1.225.000 din.

Javornik Josip, posestnik in mesarski mojster, Ljubljana, Potočnikova ulica, in soproga Julijana sta prodala Mariji Kržišnikovi, gostilničarji soprogi in posestnici v Kostanjevici na Dolenjskem nepremičnino vl. št. 203 k. o. Poljansko predmestje (hiša št. 10 v Potočnikovi ulici z vrtom) za 309.000 dinarjev.

Cerček Edvard, gimnazijski profesor v Novem mestu, je prodal Franu Demšarju, posestniku v Trzinu, parc. št. 332-3 k. o. Zgornja Šiška v izmeri 893 m² za 30.370 din.

Hity Albina, posestnica v Ljubljani, Kongresni trg št. 13, je prodala Zofiji Müllerjevi, posestnici v Črnomlju, parc. št. 129-7 k. o. Gradiško predmestje v izmeri 67 m² in parc. št. 1162-33 k. o. Viš v izmeri 888 m² za 76.020 din.

Dernaš Fran in Ana, posestnika v Stožicah, sta prodala Franu Pečniku, državnemu uradniku v Stožicah št. 175, nepremičnino vl. št. 312 k. o. Brinje (hiša št. 154 v Stožicah) za 125.000 din.

Brunčič Marija roj. Černe, posestnica v Štepanji vasi št. 80, je prodala Angeli Andrašičevi roj. Grohan, veletrogočevi soprogi, posestvo vl. št. 928 k. o. Petersko predmestje I. del za 900.000 din.

Demšar Rafael, posestnik v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 3, je prodal Josipu Selovinu, trgovskemu zastopniku v Ljubljani, Masarykova cesta št. 23, nepremičnino vl. št. 667 k. o. Dravlje (hiša št. 5 v Sv. Roka ulici) za 300.000 din.

Brezovšek Marjan, Majda, Anica in Vida, zastopani po očetu Karlu Brezovšku, gostilničarju v Komenskova ulici št. 28, so prodali Rudolfu Rakovcu, posestniku in trgovcu v Spodnjih Duplah št. 54 na Gorenjskem, nepremičnino vl. št. 391 k. o. Petersko predmestje I. del (stavbna parcela 92-2 in 311 iste k. o.) za 650.000 din.

Mergenthaler Adolf, tovarnar v Ljubljani, Moste št. 26, je prodal Majji Pevec roj. Podboršek, posestnici v Podsmreki št. 5 pri Brezovici, parceli št. 279-2 in 280-2 k. o. Petersko predmestje I. del v skupni izmeri 9247 m² za 250.000 din.

Kmetška posojilnica za ljubljansko okolico v Ljubljani je prodala Rudolfu Pakju, izdelovalcu motokih in ženskih klubov v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 88, nepremičnino vl. št. 446 k. o. Viš (hiša št. 24 na Glincah, Tržaška cesta) za 200.000 din.

1042 m² in posestvo vl. št. 235 k. o. (parcele 80-25 v izmeri 143 m²) za 325.000 din.

Rekar Antonija, posestnica, Ljubljana, Goriška ulica št. 35, je prodala Viktorju Baeblerju, Ljubljana, Langusova ulica št. 14, parcelo št. 109-10 k. o. Kapucinski predmestje, v izmeri 785 m² za 105.000 dinarjev.

Anton baron Codelli, graščak na Kodeljevem, je prodal več parcel, in sicer: Veri Mikličevi, modni salon, Ljubljana, Gajeva ulica št. 1, parcelo št. 179-1 k. o. Udmat v izmeri 514 m² za 38.400 din, doli Alojziju Janežiču, zybsebniku, Polica št. 38 (Grosuplje), parcelo št. 179-79 k. o. Udmat v izmeri 724 m² za 30.000 din.

Gdč. Krajec Marija, posestnica v Štepanji vasi št. 125, je prodala Franu Kovačiču, posestniku sinu v Uzmarni št. 4, pošta Rob pri Velikih Laščah, posestvo vl. št. 487 k. o. Štepanja vas (hiša št. 125 v Štepanji vasi) za 120.000 din.

Dimnik Ivana, posestnica v Ljubljani, Šmartinska cesta št. 58, je prodala gdč. Elidi Baeblerjevi in gdč. Vilmi Baeblerjevi, obe v Novem mestu, parcelo št. 698-4 k. o. Brinje, v izmeri 822 m² za 180.000 dinarjev.

Sušteršič Egidij, posestnik in pleskarski mojster, Ljubljana, Igriška ulica št. 14, je prodal g. Heli Podvinec, industrialki in posestnici v Karlovcu, nepremičnino vl. št. 568 k. o. Gradiško predmestje (hiša št. 14 v Igriški ulici) za 1.080.000 din.

Na koncu za zabelo še veselo in komično zgodbo. V nedeljo dopoldne so sedeli v neki elegantni kavarni mnogi odličniki in petičniki. V teh burnih časih naravno so mnogo govorili o vojni in razpravljali o raznih zemljiških kupčijah. Vsa je zajtraval drugemu: »Kaj? Jaz, da bi zapustil to lepo in prijazno Ljubljano? Nikdar in nikdar! Tudi če se vsi izselijo, jaz ostanem.« Vsa je takole zajtravala. Junaško so se razšli. Popoldne pa je bilo neke na Dolenjskem prav nenavadno srečanje. Gospodje odličniki in petičniki so se pripeljali v neko mirno dolenjsko naselje ogledovat čedno hišico z vrtom. Lahko si mislite, kako so se med seboj gospodje spogledovali!

Kadar zazvoni mrtvaški zvon, se vprašamo, ali ni spet kdo umrl za jetiko. Spomni se jetičnih bolnikov in daruj za njihovo zdravljenje!

Stroga nevtiralnost na jugovzhodu Evrope postavlja gospodarstvo pred nove in ne vedno lahko premagljive naloge in težkoče. Stalno menjaajoče se prilike zahtevajo ponovna presmerjenja načrtov in pravnem gospodarstvu. Od podjetnika se danes zahteva več kot kdaj poprej. Zahteva se, da je orientiran o trenutnem gospodarskem položaju ne samo naše države, marveč skoraj vsega sveta. Nikdar poprej ni bila tako potrebna najožja strnjnost in povezanost gospodarstva kot sedaj. Gospodarstvo ne zanima več samo industrija in trgovca, marveč je to skrb celega naroda, saj so z gospodarstvom v najoži povezanosti najbolj pereča socialna vprašanja. Noben napor države, organizacij in poidevcev ni prevelik, da se dosežejo za gospodarstvo zadovoljivi rezultati. Ljubljanski velesojem se je od vsega početka stavil v službo našega gospodarstva. On je mnogo pripomogel, da se je ustvarila vsačna vez med producentom in konzumentom, on je prikazal uspehe domače produkcije in dosege, da gledajo danes tudi široke plasti naroda s ponosom na naše domače gospodarsko ustvarjanje. Kakor vsako leto, bo Ljubljanski velesojem tudi letos od 1. do 10. junija prikazal s svojo prireditvijo ustvarjalno silo našega gospodarstva ter z njo prepričal narod, da naša industrija in trgovina kljub vojni vihrji na zapadu ni ohromela.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempera- tura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblakost od 1-10	Veter smer, (jakost)	Pada- vine	
		naj- večja	naj- manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	733.0	21.2	10.2	86	9	0	47	dež
Maribor	763.4	15.5	6.0	80	1	0	—	—
Zagreb	758.4	21.0	9.0	90	6	SW ₁	—	—
Belgrad	759.8	18.0	11.0	80	10	SW ₁	2.0	dež
Sarajevo	760.9	19.0	7.0	80	10	0	5.0	dež
Vis	761.5	18.0	10.0	60	5	NW ₂	—	—
Split	760.7	20.0	13.0	70	6	SE ₄	—	—
Kumbor	761.0	19.0	13.0	70	8	SE ₄	—	—
Rab	760.7	18.0	12.0	60	10	SSE ₄	0.4	dež
Opisovnik	762.2	20.0	13.0	70	6	SE ₁	—	—

Vremenska napoved: Pretežno oblačno, sicer nobenih bistvenih sprememb sedanjega vremena.

Koledar

Danes, torek, 21. maja: Feliks.

Sreda, 22. maja: Milan.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva 1; mr. Bahovec Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič 48.

Dražba kosnje v tivolskem parku bo v nedeljo, 26. maja ob 9 v mestni vrtinariji.

Združenje kinematografskih podjetnikov dravske banovine bo imelo svojo 5. redno skupščino 5. junija ob 9 v »Rožah« (restavracija hotela Union v Ljubljani). — Uprava.

Naša šarmantna rojakinja Káthe Nagy v veseli burki »Naša mala ženka«. V dobi, ko sta nam smeh in razvedrilo tako zelo potrebna, predvaja kino Union eno najzabavnejših burk avtorja in režiserja nepozabne veseligrice »Vzorni soprog«, veselo burko »Naša mala ženka«. Trio najpopularnejših komikov: Paul Kemp, Lucie Englisch in Georg Aleksander, je najboljšje jamstvo, da je film res izvrsten, odličan in zabaven. Glavno vlogo »male ženke«, ki je šarmantna, ljubezniva, obenem je tudi nagajiva in ljubosumna, igra Káthe Nagy, naša znamenita in vsepovsod priljubljena rojakinja iz Subotice. — Oglejte si film v kinu Union.

Malda slovenska pevka, ki stopa v svoj poklic, gdč. Ksenija Kušjeva, bo koncertirala na samostojnem koncertu prihodnji ponedeljek, dne 27. maja v veliki dvorani Filharmonije. Poleg domačih avtorjev bo imela na sporedu dela klasičnih in tujih skladateljev. Na koncertu bosta sodelovala docent Pavel Sivic, kot solist-pianist in klavirski spremljevalec ter Milutin Raubar, ki bo spremljal eno Schubertovo pesem s klarinetom. Predprodaja vstopnic je v knjigarni GM.

Razstav E. Piščančeve v Galeriji Obesnel podaljšana. Z ozirom na veliko zanimanje in umevanje, ki ga je pokazala cenjena publika za razstavljanje dela Elde Piščančeve, se je slikarka odločila razstavo podaljšati. Razstava bo odprta do 26. t. m. Vabimo ljubitelje lepe umetnosti, da si ogledajo razstavljenega dela. Vstop v razstavne prostore Galerije Obesnel je brezplačen.

Odbor franciškanske prosvete pozivlja člane, da plačajo članarino do najkasneje 1. junija 1940. Blagajničarka oziroma njen namestnik je na razpolago vsako sredo in soboto od 5-7 popoldne v Skrabčevi ulici, Franciškanski prehod.

Vabilo za prijavo krvodajalcev v občini drž. bolnišnici v Ljubljani. Vsi oni, ki bi bili pripravljeni oddajati za odkodnino kri bolnikom tega zavoda, naj se javijo čimprej v bolnišnici, in sicer na I. kirurg. oddelku ob ponedeljkih in četrkih v popoldanskih urah. Pogoji za sprejem in krvodajalsko skupino je neoporečno zdravstveno stanje in stalna pripravljenost ter dosegljivost podnevi in ponoči. Za enkratno odjajo krvi plača uprava bolnišnice 250 din. — Uprava obč. drž. bolnišnice v Ljubljani.

Varuje se pred zlorabami! Iz verodostojnih virov smo doznali, da se razprodajajo v protituberkuloznem tednu nabiralni listki stare izdaje, ne pa listki s slikama »Zdravilne Golnike« in »Bolnike«. Opozorjamo občinstvo, da kupuje samo ilustrirane nabiralne listke ter jih po nakupu takoj uniči. Listki brez slik datirajo iz prejšnjih let in niso več veljavni. Takisto se razprodajajo tudi tablice z napisom »Ne pljuvaj na tla!« ki niso opremljene z imenom založnice Protituberkulozne zveze. Vse takšne tablice, ki niso označene z imenom naše organizacije, odločno odklanjajte. — Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

Slovenski klub v Ljubljani je imel obč. ni zbor dne 30. aprila 1940 ter je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik: dr. Grivec Franc, univ. profesor; podpredsednik: dr. Stele Fr., univ. profesor, in dr. Murko Vladimir, univ. docent; tajnik: Boje Etbin profesor; blagajnik: Berkeop Anton, akademik; revizorja: dr. Korosec Viktor, univ. profesor, in Povšič Jože, profesor; kot zastopnik Slov. dij. zveze: Peterlin Jože, dipl. phil.

Proslava 40 letnega umetniškega dela člana Drame Josipa Daneša, ki je bila preložena zaradi njegove bolezni, bo v nedeljo, dne 26. maja v opernem gledališču. Igral se bo Gogoljev »Revizor«. V vlogi poglavarja bo gostoval mesto našega I. Cesarja, ki je na orožnih vajah, veliki hrvaški igralec Marković, ki šteje to vlogo med svoje najboljše. — Vstopnice, kupljene za 9. aprila veljajo za to predstavo. Opozorjamo na ta izredni dogodek, — občinstvo pa, ki je rezerviralo vstopnice prosimo, da jih dvigne do petka 24. maja popoldne. — Za jubilej našega najstarejšega in priljubljenejšega igralca je veliko zanimanje in zato eegajte po vstopnicah, ki so v predprodaji in operi.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

DRAMA — začetek ob 8 zvečer:

Torek, 21. maja: Zaprt. (Gostovanje ljubljanske drame v Kranju: Asmodej).

Sreda, 22. maja: »Strahopetec«. Red Sreda.

OPERA — začetek ob 8 zvečer:

Torek, 21. maja: »Adriana Lecouvreur«. Red B.

Sreda, 22. maja: »Kleopatra«. Red A.

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Torek, 21. maja ob 20: »Krisalidac Red A.

Sreda, 22. maja: Zaprt.

Četrtek, 23. maja ob 20: »Ana Christie«. — Znižane cene.

Nega ranjencev nekoč in danes

Težji ranjenci so bili nekoč že vnaprej obsojeni na smrt

V sodobnih vojnah je oskrba ranjencev na višku in samo po sebi umevna stvar. Na žalost pa ni bilo vedno tako in še pred nedavnim časom ni bil nobeden ranjen vojak gotov, če bo dobil takoj potrebno pomoč.

To pa ne pomeni, da na ranjence sploh niso računali, temveč se je prva pomoč ravnala po znanju zdravnikov. Spartanci so zelo cenili svoje ranjence. Za časa cesarja Avgusta so že obstojali vojaški sanitetni oddelki, pozneje pa je začela s propadanjem stare kulture pesati tudi zdravniška znanost. Posledica tega je, da so bili zdravniki v srednjem veku ljudje s kaj sumljivim znanjem. Najbolj so to občutili ranjenci sami, ki jim tedaj niso nudili nobene stvarne pomoči. Medikuse, zdravnike za notranje bolezni so ljudje še nekam cenili, do čim so »kirurzi« odkriti prezirali. Sicer pa je to razumljivo, saj so bili glavni »kirurški« instrumenti klešče, nož in razbeljeno železo s katerim so izžigali rane. Jasno je, da tudi obveze niso bile v tistih časih dovolj čiste, in nič čudnega, če je bilo mnogo ranjencev, posebno v težjih primerih že vnaprej obsojenih na smrt.

Koncem 18. stoletja že srečujemo tako imenovane poljske vojaške lazarete, bili pa so težko pre-

makljivi in zaradi tega tudi zelo malo koristni. V svojem delu »Vojna in mir« je Tolstoj zelo živo opisal, kako so amputirali noge v nekem gubljenem poljskem lazaretu. Celotno časa vojne od 1870. do 1871. leta je bila nega ranjencev zelo težavna.

Šele pozneje, ko se je silno razvila medicina in ko je bilo pričakovati vojaško zdravništvo, so mogli ranjenci mirneje pričakovati ozdravljenja. Ustanovljene so bile modernejšie opremljene poljske bolnišnice, na razpolago so bili zdravniki specialisti, izučeni bolničarji in končno izsolane usmiljene sestire.

Kaj je vse možno storiti za ranjence, je pokazala svetovna vojna (1914.—1918.), ko so se vsi ranjenci tudi po največjih bitkah že v kratkem času znašli v odlično urejenih bolnišnicah. V današnji vojni je na tem polju napredek še večji, saj je v ta namen na razpolago tudi večje število sanitetskih letal, več kakor nekdanj sanitetskih voz, tako da ranjenci niso prepuščeni negotovi usodi. Tisti, ki se borijo za svojo državo vedo, da jih čaka oskrba in pomoč, če bi bili v tej borbi slučajno ranjeni. Razumljivo, da ima pri pomoči ranjencem in vojnim bolnikom zelo veliko vlogo Rdeči križ. (m)

Kakšna je kraljevina Belgija

Država je podobnega geopolitičnega sestava, kakor njena sosedja Nizozemska, vendar je v nekaterih predelih gorata, in njen najvišji vrh doseže 709 m. Tako po površini, kakor tudi po številu prebivalstva je Belgija nekaj manjša od Holandske: na 30.506 km² prebiva 8.343.000 ljudi. Ima pa dokaj veliko kolonialno posest, ki meri 2,0 milij. km², kjer živi 23.000.000 ljudi.

Belgija je najgostejše naseljena država na svetu: 265 prebivalcev na km²; v provinci Brabant pa pride celo 512 ljudi na km². Prebivalci so Flamci in Valonci; prvi bližji Germanom, drugi Francozom. Trenja med njimi predstavljajo že od starih časov največji državni problem, vendar ta ni nikdar tako nevarna, da bi pretel Belgijo z razpadom.

Danes vlada državo mladi kralj Leopold III., ki je tudi vrhovni poveljnik vse oborožene sile. Zakonodajno oblast opravljata dva parlamenta. Volitve so tajne. Belgija je razdeljena v 9 provinc, njena glavna kolonija Kongo pa v 6.

Država prekopov, rudnikov, radija in industrije

Položaj Belgije je s trgovinskega etališča prvostven, izboljšali pa so ga še napori ljudskih rok in tehnika.

Se važnejše kakor morska pot pa so za trgovino in napredek države kratke in plodne reke ter številni prekopi. Glavna žila v organizmu Bel-

gije, reka Šelda, čeprav je dolga le 200 km, predstavlja s prekopi porečje skoraj 15.000 km²; torej polovico cele države. Vse ostale reke so prav tako povezane z številnimi prekopi. Kljub temu je v državi zelo gosta železniška mreža, ki meri 5000 km prog, ki imajo na razpolago 125.000 vagonov ter 4000 lokomotiv. Enako veliko železniško omrežje je tudi v kolonijah.

Industrija in rudarstvo zavzemata prvo mesto. Letna proizvodnja oglja znaša nad 30.000.000 ton, dalje pridobivajo 4.000.000 ton železa in leto količino železa. Zato se je razvila v državi industrija vseh vrst; velike tovarne orožja so v Serengu (kjer živi več naših jugoslovanskih emigrantov), elektroindustrija v Liegu in Charleroi, dalje velike tekstilne tovarne, industrija volnenega blaga, kemije itd.

Omembe vredno je tudi to, da proizvaja Belgija najdragocenejšo snov — radij, ki se nahaja v sozračnem velikih količinah v Kongu. Poleg tega goji Belgija najboljšo vrsto konj, čeprav imajo tam tudi sorazmerno največ tovarnih avtomobilov v Evropi, saj pride na vsakega 36. državljan eno tako vozilo.

Prosveta, tisk, omika

Kraljevina Belgija je država dveh narodov in zato tudi dveh kultur. Odkar je ustava iz 1877. leta proglasila svobodo pouka, je dobila katoliška Cerkva velik vpliv na izobrazbo mladine. V Louvainu

je katoliško vseučilišče, ki šteje nad 4200 slušateljev. V Bruslju je svobodna univerza, v Liegeju in Genouxu pa sta državni; vse skupaj obiskuje 13.000 dijakov. Poleg univerz pa ima država tudi nekaj visokih šol za kolonialno službo, za rudarstvo, tekstilstvo, trgovino, dalje ima tudi vojne akademije in akademije za umetnost. Vse te šole so znane širom sveta.

V belgijskem Kongu je pouk v rokah misijonarjev, v zadnjih časih pa je država uvedla obvezni šolski pouk. Lani je posečalo vse šole 250.000 zamorskih in 4000 belih otrok.

Narodni dualizem se opaža tudi v zelo razvitem tisku. V Belgiji izhaja okrog 70 dnevnik in 350 tedenskih časopisov, ki so večinoma valonski. — Katoličani imajo velik vpliv na tisk. V začetku se je belgijski tisk naslanjal na francoski, toda »Belgijska brzojavna agencija« se je 1920. leta ločila od Havasa in tako je dobil tisk Belgije samostojnejša poročila.

Največji in najbolj znani belgijski list je »Soir«, ki izhaja že skoraj 60 let v Bruslju dnevno 300.000 izvodih. Drugi največji ima 250.000, tretji 130.000 (oba v Bruslju), zadnji ima tudi podeželski izdaji v Genouxu in Liegeju nad 25.000 izvodov dnevno. Katoliški »Gazet van Antwerpen« izhaja v 125.000 izvodih, »Nation Belge« (Bruselj) pa v 100.000 izvodih dnevno.

Kopna vojska, mornarica in letalstvo

V mirnem času je štela belgijska oborožena sila 90.000 mož, od katerih je bilo 38.000 prostovoljcev. Vsako leto da 47.000 novincev, nekaj jih služi po 17, nekaj pa po 12 mesecev. V vojnem stanju šteje belgijska vojska okrog 700.000 mož. Jezikovno je tudi razdeljena posebe na flamске in na valonske armade. Vojski so že po tradiciji dobri, borbeni in vzdržljivi, poleg tega so izredno točni in izvrševanju službe.

Vzdolž nizozemske in nemške meje se vije vrsta odličnih utrd, v zadnjem času zgrajenih; vse stare utrdbe pa so bile modernizirane.

Vojne mornarice prav za prav ni. Vzdolž obale križari nekaj patrolnih ladij, v ladjedelnici pa dokončujejo eno križarko. Trgovska mornarica ima okrog pol milijona ton.

Letalstvo ima v prvi liniji nad 500 lovcev ter oglednih in lahkih bombnih letal. Zanimivo je, da Belgija sploh nima težkih bombnikov. Zelo močno je civilno letalstvo.

Orožje, strelivo, tanke, oklopne avtomobile (belgijska vojska je skoraj vsa motorizirana in mehanizirana) in letala izdelujejo številne velike domače tovarne.

Prestonica Bruselj ima okrog 1.000.000 prebivalcev, drugo največje mesto pa je Anvers (500.000), tretje Liege (252.974) itd.

Ustanovitelj zastavljalcic — frančiškan

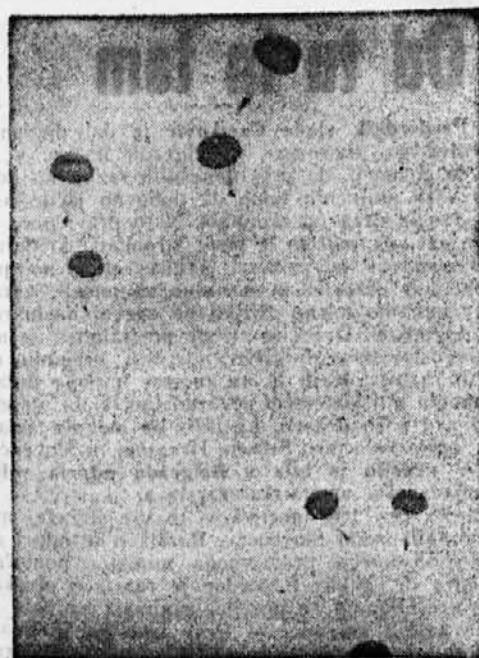
Ko smo v tiskih, si poiščemo ta ali oni predmet in ga odnesemo s težkim srcem v zastavljalcico, kjer takoj dobimo dolgoročno posojilo. Kljub temu, da je pomoč tako hitra in enostavna, nam je ta pot skrajno neprijetna, ker pač ne pomislimo, kako je bilo takrat, ko še ni bilo zastavljalcic. V tistih časih so razni odruhi posojali revežem denar, a tako visokimi obrestmi, da so jih v najkrajšem času spravili na beriško palico.

Proti tem brezvestnim izkoriščevalcem je prvi nastopil Martin Tomitano, ki se je rodil 1439. leta v Feltre. Ko je študiral na univerzi v Padovi, je poslušal v stolnici pridigo o sv. Jakobu, ki ga je tako prevzela, da je takoj vstopil v red sv. Frančiška Asiškega, kjer se je z vso vno posvetil teologiji in ekonomski vedi ter se istočasno izuril v pridigovanju. Kaj kmalu so njegove ganljive pridige prevzele in pridobile erca vseh poslušalcev za krščansko življenje. Njegove prve pridige je poslušala velika množica v padovanski stolnici, v dvoranah in na Gospoškem trgu.

Pridige tega znamenitega frančiškana so rodile obilne sadove in večkrat tako razburile množico, da so motile javni mir, kakor se je n. pr. to zgodilo 1487. leta v Florenci, ko je ljudstvo po njegovem govoru napadlo Jude v njihovih hišah.

Brez miru je Tomitano prepoštoval večji del Italije in povsod neutrudljivo pridigoval proti izkoriščevalcem revežev in povdarjal nujnost ustanovitve zastavljalcic, katere naj bi olajšale položaj revnejših slojev.

Skrumno obleko frančiškanov je nosil 34 let in je umrl v Paviji 28. septembra 1494. star 55 let. Zaradi njegovih čudežev in velikih zaslug, ga je Cerkva, za časa vladanja papeža Benedikta XIII., 3. avgusta 1728. leta proglasila blaženim. (m)

Ziv »dež« na sovražno zaledje.

Dogodek

Škof Wiple, ki je okrog leta 1900 misijonaril med Indijanci, je pripovedoval sledečo zgodbo, ki označuje mirnost in samozatajevanje Indijancev. V nekem hotelu v Washingtonu je kosilo več indijanskih glavarjev. Ko je eden izmed njih videl, kako je neki beli gospod natresel popra v juho, je tudi on vzel posodico s poprom in ga precej veliko natresel na svoj krožnik. Ko je začel jesti, je bil navidezno čisto miren, vendar pa so mu, ko je začel poper preveč peči, tekale solze po licih. Njegov sosed je to zapazil in ga vprašal: »Zakaj jokaš?« — »Mislim, da na svojo rajno staro mater,« se je glasil odgovor. Sedaj si je natresel tudi drugi Indijanec popra, ki je nanj enako učinkovito kakor na njegovega sosedo. Tedaj pa je prvi Indijanec ostro pogledal in vprašal: »Zakaj jokaš ti?« — »Jaz jokam,« je dejal drugi, »ker te tvoja stara mati ni vzela s seboj, ko je umrla.«

Radio

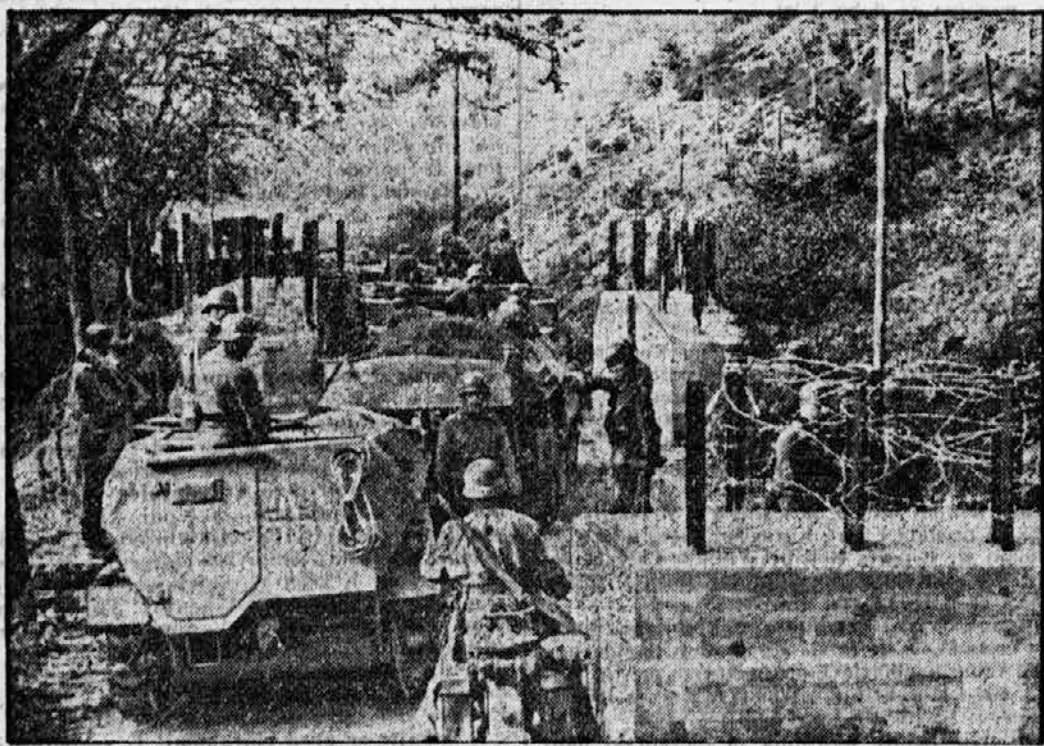
Program radio Ljubljana

Torek, 21. maja: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Solška ura: Pokrajinska oddaja iz Dobropolj; izvajajo učenci in učenke ljudske šole, vodi Anton Ljubič — 12 Mojstri harmonike (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Radij. orkestra — 14 Poročila — 18 Koncert na violoncello: prof. Č. Sedlbauer, pri klavirju prof. P. Sivie: Saint Saens — 18.40 Dušeslovne orvine narod. gospodarstva (univ. prof. dr. Fr. Veber) — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura: Monahinja Jefimije in njena zahvala knezu Lazaru (Djuro Gavala, knjiž. Bgd) — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave (Fr. Lipah, član. Nar. gled.) — 20 Mandolino igraro (plošče) — 20.20 Janez Jalen: »Bratjec, drama (člani radij. igral. družine) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V odhidi Radij. orkester.

Drugi programi

Torek, 21. maja: Belgrajska kratkovalovna postaja (4918, 1969 m): 19.40 Poročila v slovenščini. Belgrad: 20.10 Schubertova VIII. simfonija. — Zagreb: 21.30 Ciril-Metodijski zbor. — Sofija: 20 Japonske pesmi. — Praga: 21.25 Orkestralni koncert. Trst-Milan: 17.15 Vokalni koncert; 20.30 Lahka glasba. — Rim-Bar: Verdijeva opera »Traviata«. — Florencia: 20.50 Operna glasba. — Budimpešta: 19.25 Veliki orkester. — Beromünster: 21 Cerkvena glasba. — Bukarešta: 20 Iz Johanna Straussa operet.

Sreda, 22. maja: Belgrajska kratkovalovna postaja (4918, 1969 m): 19.40 Poročila v slovenščini. Belgrad: 20 Gledališki prenos. — Zagreb: 20.30 Ljubljana. — Sofija: 19.50 Opera. — Praga: 20.05 Filharmonični koncert. — Trst-Milan: 21.20 Lahka glasba. — Rim-Bar: 21 Simfonični koncert. — Florencia: 21 Gounodova opera Faust. — Budimpešta: 19.30 Musorgska opera »Hovanščina«. — Beromünster: 20.55 Jodlerji. — Bukarešta: 20 Audra-nova opereta »Maskota«.

Nemški motorizirani oddelki na zahodnem bojišču prodirajo v sovražno ozemlje.

Vso zimo smo v Koblenzu zbirali nepomembne dogodivščine, pisali prikaze brez zveze in se dolgočasili v našem klubu. Nezdružljivo povojno pozelezen po mameci zabavi, po sleherni zabavi ali razvedrilu, ta nenadna moralna otopelost, je okužila tudi nas. Pili in igrali smo več, kakor pa je bilo dobro.

Čeprav nas je le malo v tiskovnem oddelku zaslužilo na teden več kakor 75 dolarjev, smo igrali za visoke denarje. Jaz sem redko igral, toda nekoč sem pri kockanju zaslužil 800 dolarjev in jih spet prav naglo izgubil. To je bilo več denarja, kakor sem ga kdaj v življenju imel.

Po vsej Evropi so se začeli kazati moralni učinki vojne. Mili-joni ljudi so zastavili vse, da bi si bežno požgali živce s plesom, pitjem, igranjem ali ljubeznijo.

V Koblenzu smo prebivali na otoku sredi morja siromaštva. Zavezniška blokada je bila dosegla svoj cilj: izstradati nemški narod. Mršavi, papirnato blede obrazi, utrjeno gibanje ljudi po cestah je pričelo o tem uspehu. Deset milijonov Nemcev je bilo tik pred smrtjo od glada.

O posledicah smo se pripravili celo v naši lastni jedilnici.

Odkrili smo, da je naš prehranjevalni podfastnik dobrišen del naših zalog prodal ali mešetaril z njimi. Beli kruh, ki ga Nemei že leta niso jedli, čokolada, sladkor, prava kava in konzerve so dosegle

neverjetne cene. Nemški civilni ljudje so dajali zanje, kolikor je bilo treba.

Naš prehranjevalni podfastnik se je s tem stanjem okoristil in si po trgovini z živili, ki nam jih je dajala vojska, nabral majhno imetje. S kosi čokolade si je vzdrževal cel harem deklet. Pozneje so ga postavili pred vojno sodišče.

Veliko ameriških vojakov, ki jih je ta stiska ganila, je nemškim civilnim ljudem dajalo od svoje obilne preskrbe. Čeprav je bilo bratenje z nekdanjim sovražnikom prepovedano, bi vendar staval, da ima lepo število mladih ljudi v Porenju ameriške ožete.

V Razberry-klubu sem spet lahko enkrat pogledal za kulise velike politike.

Charles Schwab, jekleni kralj in večkratni milijonar, je nekoč vso noč sedel z nami pri pokerju. Po naključju se je stekal k njemu ves denar, čeprav si je prizadeval, da bi izgubil.

Pravil je omembe vredno zgodbo o stavi z lordom Kitchenerjem zaradi izdelovanja podmornic. Kitchener je hotel pri Schwabovem podjetju naročiti določeno število podmornic v kar se da kratkem dobavnem roku. Schwab je vprašal, koliko potrebujejo v Angliji za tako izdelavo. Kitchener mu je povedal in Schwab mu je imenoval za mesec krajši čas, v katerem jih je mislil narediti. Kitchener mu je ponudil stavo na ogromno vsoto, vsega skupaj za več stotisoč dolarjev, da je to nemogoče. Sklenila sta stavo na toliko in toliko tisoč dolarjev za podmornico in za mesec po angleški izdelavi ter narobe.

Schwab je stavo dobil. Pravil nam je, da je dobiček razdelil v priznanih delavcem, ki so podmornice naredili.

Vladarske rodbine in svetovne države so se podirale. Novi narodi so se rodili. Revolucije so izbruhnile po vsej Evropi in celina je vrela v vstaji. Vse to so bile posledice nenadnega konca štirih let vojne.

Jaz sem medtem v miru napisal natančno zgodovino vojnih dejanj, ki so jih izvedle ameriške divizije, ki so sodelovale v boju. Svetovno-godovinski dogodki okoli mene so mi bili tedaj nekako brez pomena. Mesece sem bil prebil sredi največjih dogodkov zgodovine. Nastopilo je popuščanje po teh razburjenih tednih. Za dodatno igro nisem mogel dobiti nič zanimanja. Takrat se je zdelo, kakor da se ne more nič več pomembnega zgoditi.

Mnogo drugih ljudi je padlo v prav tako stanje kakor sem

dognal pozneje po neodgovornem ravnanju nekaterih svojih prijateljev, ki so po vojni šli na psa. Niso se mogli več prisiliti k nobenemu delu, izgubili so svoja mesta, se zapili in prežgodaj umrli.

18 mesecev vojne v Evropi je nam bolj vplivalo kakor vsaka prejšnja doba mojega dela. Ti meseci so me utrdili, me naredili bolj kritičnega in mi vzeli utvare. Dejstvo, da sem nekaj o vojni, največjem dogodku v zgodovini časopisja sam poročal, je zvišalo moje osebo in poklieno samozavest.

Pologoma sem začenjal v občevarjanju z ljudmi futiliti manj za držkov. Z rastočo samozavestjo se je nezavedno razvijala moja osebnost. Pač pa mi je ostala bojazan v občevarjanju z ženskami. Odkar sem bil zapustil Chicago, nisem imel več prilike za navadno družabno občevarjanje.

Misel, da bi šel na bližnjo mirovno konferenco in da bi pristavil kravji mešetarji, sporu za razdelitev plena iz uničene Evrope, mi je bila zoprna. Sporčil sem svojemu uredništvu, da bi rajši šel v Pariz.

Pozneje sem se zavedel, da sem se zmotil in da bi bil moral biti zraven kot priča diplomatskega dela, ki naj bi Evropi dalo novo obličje skoraj za človeški rod dolgo.

Marca 1919 sem prevzel londonsko uredništvo, Edward L. Keen pa se je priključil skupini tiskovnih zastopnikov na mirovni konferenci.

Irska Ircem!

Med vso mirovno konferenco sem ostal v Londonu, v spokojni razdalji od vseh poročil, kakor je tedaj odgovarjalo mojemu razpoloženju. United Press mi je namignila, da sem izbran za voditelja pariškega uredništva. Zaradi tega sem se v neki večerni šoli začel prav zares učiti francoščino.

Med tem časom sem dobil več prilike, da sem redno hodil v družbo. Spoznal sem Mary Alstonovo, mlado Angležinjo in se zaročil z njo. Hodila je z menoj v večerno šolo in se učila francoščine, ker je nameravala živeti v Parizu. Iz 500 dolarjev, ki sem jih dobil od Marka Mortona, sem kupil zaročni prstan. Poročila sva se nekaj prej, preden so me poslali v Francijo.

Nekako ta čas sem doživel klasičen primer — in pozneje sem doživel še druge — kako so evropske vlade nadzorovale svoje zveze med seboj in zveze Evrope z Ameriko.